

Research Paper

Analyzing Development-Stimulating Projects as a Basis for Regional Progress and Development (Case study: Makran)

Abolfazl Shahali: Department of Geography & Urban planning, Islamic Azad University, Branch Oloume tahgigat, Tehran, Iran

Rahim Sarvar*: Department of Geography & Urban planning, Islamic Azad University, Branch Oloume tahgigat, Tehran, Iran

Ali Tavakolan: Department of Geography & Urban planning, Islamic Azad University, Branch Oloume tahgigat, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Received:2020/11/20

Accepted:2021/08/29

PP: 125-142

Use your device to scan and read the article online

Keywords:

Development, Makran, South Coasts, Energy Resources, Extraterritorial Access

Abstract

Nowadays, due to the increase of sensitivities towards human well-being and the necessity of using the capacities of remote and deprived areas from the flow of development, attention to such areas has become the focus of attention, and accordingly, many approaches have been made in The general format of regional development has been presented and in some cases, they have come to the fore and been implemented, which can be referred to as the decentralization approach, institutional development, urban network growth, attention to deprived rural areas, foreign investment and the like. . The approach of institutional-economic regeneration has a more comprehensive and integrated vision to solve the problems of such regions, especially in the use of environmental and territorial capacities, especially the coasts and open waters, which also provide many opportunities for regional transformation. and improve the quality of people's lives. However, the institutional-economic regeneration of remote areas is often faced with challenges, the passage of which requires the adoption of strategies such as the regeneration of the government, the creation of nuclei of mobility and change, the approach to the strategy of gradual reforms, the adoption of the strategy of small successes and strengthening Institutional and social trust capacities. Makran region with special geographic-communication characteristics that has irreplaceable capacities for the development of a part of the vast land around it, which seems to require the use of the stimulating model of development in the fields It is different infrastructural, economic, institutional, social, this research is about the feasibility of development stimulating projects and planning components (political, managerial and strategic, legal, economic, social and environmental), design (background factors e, sense of place and identity) and the implementation of these projects in order to stimulate development in Makran region.

Citation: Shahali, A., Sarvar, R., & Tavakolan, A. (2023) . **Analyzing Development-Stimulating Projects as a Basis for Regional Progress and Development (Case study: Makran)**.Journal of Regional Planning, Vol 13, No 51, PP: 125-142.

DOI: 10.30495/JZPM.2021.26592.3787

DOR:

* **Corresponding author:** Rahim Sarvar, **Email:** sarvarh83@gmail.com, **Tel:** +989122389990

Extended Abstract

Introduction

Globalization, networking of the economy, migrations and changes in the population of cities have created unprecedented changes in national and regional development processes since the 1980s. Regional developments have been oriented towards sustainable development, sensitivities on human well-being and the use of environmental capacities have increased, and urban-regional developments have led to general changes, and governments have been somehow obliged and compelled to. In order to continue the path of growth and progress, the best option is to calculate on the forgotten capacities and advantages, and in other words, it has become serious and necessary to go from "consumption of advantage to creation of advantage". Many expressions have been used for regional developments in line with this approach, the difference between them is not easily obvious. Such as economic modernization, building infrastructure, redevelopment of land, rehabilitation of local economy, restoration, revitalization, reconstruction, regeneration, renaissance, etc., the most common of which is institutional regeneration, equipping infrastructure and making maximum use of the presence of regional and local partners.

Methodology

The type of current research is applied and descriptive-analytical survey method. In the field method, the necessary information about the land use status and the economic and social conditions of Makran region was collected from various sources, as well as interviews with relevant officials and city managers, as well as the use of experts in the method. The necessary information about the variables of the questionnaire was obtained. In the end, all the information obtained from field and library studies were compiled and the data was analyzed by applying the META-SWOT model, and a picture of the capacities and obstacles to the growth and development of Makran region with the development stimulus model was presented. Metaswat's analytical model is based on an inside-out approach and a kind of resource-based perspective. Resources are abilities, assets, positive characteristics, knowledge and any kind of relative advantage that is available to a group and is effective in improving their future conditions.

Results and Discussion

In the first step of this research, the goals set for development stimulating projects in promoting the role of Makran region were determined. The planning time frame for this research has been determined in line with the available documents and in accordance with the vision document 1404. The set objectives have been extracted using the method of content analysis of the available documents; The Meta-SWOT method requires that information be received and analyzed from experts and specialists. Accordingly, based on the opinions of experts in the field of urban and regional planning and management, due to the non-uniformity of the weight of the identified goals, prioritization has been done at three levels (high, medium and low) based on the level of importance. In Table 4, each of the organizational goals is shown based on their priority level, after compiling and determining the importance of each, the information was entered into the Meta-SWOT software. In this step, the effective environmental factors beyond the control of the economic, political, cultural, social, technological, ecological and legal organization were evaluated, and PESTEL analysis will be used to perform this step. This analysis is more effective in identifying the leading opportunities as well as the potential risks of expanding each portfolio. PESTEL strategic evaluation is a strategic management tool for strategic analysis based on political, economic, social, technical, environmental and legal dimensions. PESTEL analysis, as one of the strategic management tools, is an analysis of the environment as a whole in which the business offers its activities or products. In more general terms, it can be said that the PESTEL analysis deals with the evaluation of the environment in macro dimensions as well as the evaluation of the present time, and its framework is based on economic, political, social, technological, environmental and legal factors. In this regard, effective environmental factors out of control in sustainable development were examined in four criteria (weight, impact, probability of increase and degree of urgency) based on experts' opinions.

Conclusion

This research is in line with the previous research based on the evaluation and feasibility of the capacity of development stimulating projects in using geo-economic resources and creating advantage with the adaptive planning approach, and its findings are in line with the findings of previous research. The development stimulus is not a replacement for the previous development strategies, but it is a tool within the mobility strategies that contribute to the sustainable development of the region, which can be combined with the previous strategies and lead to the development of regional spaces in connection with national and transnational capacities. In order to implement Makran's development stimulating projects, it is necessary to have an integrated policy, improve institutional capacity, expand communication and energy infrastructures with national and transnational sectors, improve the mindset towards investment security and popularize problem solving management. Every project definition should carry a message and convey concepts such as a serious will to change procedures, improve project management standards, eliminate cumbersome processes of heavy bureaucracy, determination on meritocracy, eliminate rent fields, efficient management, attention to the well-being of the local community, avoiding Be a supporter of breeding and the like. If the mobilizing and advance projects are well thought out and properly designed, they can bring Makran's economic and social development, encourage other projects and redevelop the entire southern coast, centered on the Makran coast and the free zone. Chabahar should help through local participation, providing sustainable employment, promoting transparency, improving welfare and livability indicators, special tax exemptions, removing deprivation, etc. and in general, it seems that rethinking the development management patterns of Makran According to the geopolitical and geoeconomic capacities and the changing and growing conditions of the Persian Gulf countries and the Indian Ocean basin, it is not a choice but a necessity.

فصلنامه علمی برنامه‌ریزی منطقه‌ای

دوره ۱۳، شماره ۵۱، پاییز ۱۴۰۲
شاپا چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپا الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳
<https://jzpm.marvdasht.iau.ir/>

مقاله پژوهشی

تحلیل پروژه‌های محرک توسعه مبنایی برای پیشرفت و توسعه منطقه‌ای مورد مطالعه منطقه مکران

ابوالفضل شاهعلی: دانشجوی دکتری گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
رحیم سرور*: استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
علی توکلان: استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
امروزه به دلیل افزایش حساسیت‌ها نسبت به رفاه انسانی و ضرورت بهره‌گیری از ظرفیت‌های مناطق دور افتاده و محروم مانده از جریان توسعه، توجه به این قبیل مناطق در کانون توجهات قرار گرفته است، و به تبع آن رویکردهای زیادی نیز در قالب عمومی توسعه منطقه‌ای ارائه شده و در مواردی نیز به منصفه ظهور و اجرا رسیده‌اند که می‌توان به رویکرد تمرکززدایی، توسعه نهادی، رشد شبکه شهری، توجه به مناطق محروم روستایی، سرمایه‌گذاری خارجی و نظایر آن اشاره کرد. رویکرد بازآفرینی نهادی-اقتصادی دیدی جامع‌تر و یکپارچه‌تر به حل مشکلات این قبیل مناطق بخصوص در به کارگیری ظرفیت‌های محیطی و سرزمینی بویژه سواحل و آب‌های آزاد دارد که این پدیده‌ها فرصت‌های زیادی نیز برای تحول منطقه‌ای و بهبود کیفیت زندگی مردم آن به همراه دارند. اما با اینحال بازآفرینی نهادی-اقتصادی مناطق دورافتاده اغلب با چالش‌هایی مواجه است که گذر از آن مستلزم اتخاذ راهبردهایی از جنس بازآفرینی دولت، ایجاد هسته‌های تحرک و تغییر، رویکرد به راهبرد اصلاحات تدریجی، اتخاذ راهبرد موفقیت‌های کوچک و تقویت ظرفیت‌های اعتماد نهادی و اجتماعی می‌باشد. منطقه مکران با مشخصه‌های خاص جغرافیایی-ارتباطی که دارد ظرفیت‌های بی بدیلی را جهت توسعه بخشی به سرزمین وسیعی از پیرامون خود ارائه می‌دهد که به نظر می‌رسد مستلزم بهره‌گیری از الگوی محرک توسعه در زمینه‌های مختلف زیرساختی، اقتصادی، نهادی، اجتماعی است، این تحقیق امکان سنجی پروژه‌های محرک توسعه و مؤلفه‌های برنامه‌ریزی (سیاستی، مدیریتی و راهبردی، قانونی، اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی)، طراحی (عوامل زمینه‌ای، حس مکان و هویت) و اجرایی این پروژه‌ها را در جهت تحریک توسعه در منطقه مکران را مورد بررسی قرار می‌دهد.	تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۳۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۰۷ شماره صفحات: ۱۲۵-۱۴۲ از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید واژه‌های کلیدی: محرک توسعه، مکران، سواحل جنوب، منابع انرژی، دسترسی فراسرزمینی.

استناد: شاهعلی، ابوالفضل؛ سرور، رحیم؛ توکلان، علی. (۱۴۰۲). تحلیل پروژه‌های محرک توسعه مبنایی برای پیشرفت و توسعه منطقه‌ای مورد مطالعه منطقه مکران. فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۱۳، شماره ۵۱، مردودشت: صص ۱۲۵-۱۴۲.

DOI: 10.30495/JZPM.2021.26592.3787

DOR:

مقدمه

جهانی‌شدن، شبکه‌ای شدن اقتصاد، مهاجرت‌ها و تغییر جمعیت شهرها، تغییرات بی‌سابقه‌ای را در فرایندهای توسعه ملی و منطقه‌ای از دهه ۱۹۸۰ به بعد ایجاد کرده است. تحولات منطقه‌ای به سمت توسعه پایدار جهت‌گیری کرده، حساسیت‌ها روی رفاه انسانی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های محیطی بیشتر شده و تحولات شهری - منطقه‌ای را به سمت تغییرات عمومی سوق داده است و دولت‌ها به‌نوعی مکلف و مجاب شده‌اند که برای تداوم مسیر رشد و پیشرفت بهترین گزینه محاسبه روی ظرفیت‌ها و مزیت‌های فراموش شده است و به عبارتی گذر از "مصرف مزیت به خلق مزیت" جدی و ضروری شده است. عبارات زیادی برای تحولات منطقه‌ای در راستای همین رویکرد بکار گرفته شده است که تفاوت میان آن‌ها به‌راحتی آشکار نیست (Sarvar et al, 2021). مانند نوسازی اقتصادی، نوسدن زیرساخت‌ها، توسعه مجدد اراضی، توان‌بخشی اقتصاد محلی، مرمت، تجدید حیات، بازسازی، بازآفرینی، رنسانس و غیره (Francin, 2015:12) که مرسوم‌ترین آن‌ها بازآفرینی نهادی، تجهیز زیرساخت‌ها و بهره‌گیری حداکثری از حضور شرکای منطقه‌ای و محلی است.

با آنکه بیش از ۶ دهه از عمر برنامه‌ریزی منطقه‌ای در ایران می‌گذرد هنوز سایه سنگین شکاف و عدم تعادل فضایی بر مناطق جنوب و جنوب شرق داخله و ویژه منطقه مکران سنگینی می‌کند. با پذیرش این موضوع که تنوعات منطقه‌ای در فرایند توسعه امری اجتناب‌ناپذیر و برای توسعه و پیشرفت یک داخل ضروری هستند می‌توان گفت که رسالت برنامه‌ریزی منطقه‌ای ما را وادار ساخته تا خود را با تغییرات علمی با هدف‌گذاری حل مسأله در این زمینه وفق دهیم. تبارشناسی جریان توسعه در ایران نشان می‌دهد (Hashemi et al, 2019).

که رویکرد انباشت سرمایه و تحمیل نقش‌های خاص به مناطق عمدتاً بدون هیچ‌گونه تجزیه تحلیل هزینه فایده اقتصادی و تنها بر اساس رویکرد قطب رشد و تمرکز سرمایه در یک فرایند تاریخی صورت گرفته است که پیامدهای آن را در تمرکز بی حد و حساب در منطقه شهری تهران و به‌موازات آن در معطل و بی استفاده ماندن ظرفیت‌های عظیم رشد و پیشرفت در طول ۲۲۰۰ کیلومتری سواحل خلیج فارس و دریای عمان به‌ویژه منطقه مکران شاهد هستیم. تجدید حیات منطقه‌ای و بازآفرینی نهادی - اقتصادی از رهگذر رویکرد به پروژه‌ها و طرح‌های محرک توسعه دیدی جامع‌تر و یکپارچه‌تر نسبت به حل مشکلات منطقه‌ای جهت بهبود شرایط اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و زیست محیطی دارد و در واقع موجودیت منطقه را با تمام دارایی آن و پهنه فراسرزمینی مورد مدیریت راهبردی قرار می‌دهد و به‌اشتراک گذاری منابع و جذب ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری دیگران در کنار توانمندسازی دارایی‌ها می‌اندیشد. بازآفرینی اقتصاد منطقه‌ای نوعی نگاه مداخله‌ای است و نگاه به آینده دارد و هویت جدیدی متناسب با شرایط زندگی مردم عصر جدید خلق می‌کند

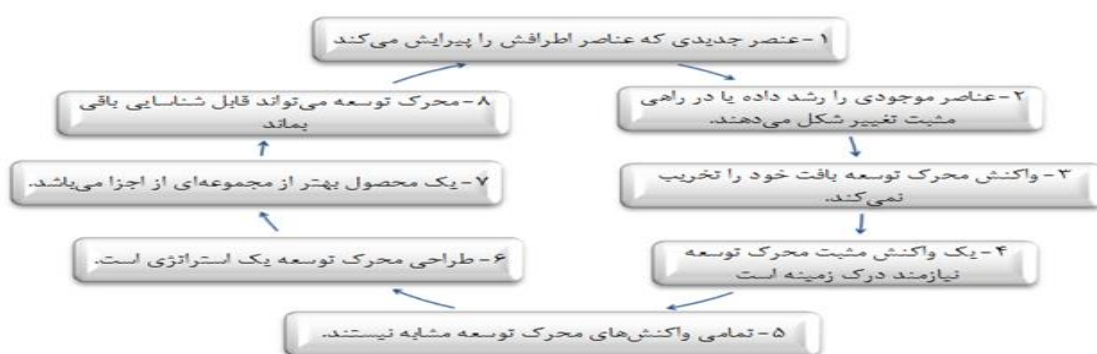
(Nastaran et al, 2022) بدون اینکه هویت‌های تاریخی پیشین را پاک‌سازی نماید. یکی از کاربردهای استراتژی‌های تحول منطقه‌ای از دهه ۱۹۶۰ به بعد، اقدامات پراکنده در خصوص توسعه مجدد، احیاء و بازآفرینی مناطق متروکه عقب‌مانده صنعتی بوده است. مناطق متروکه عبارتی است که در برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای از آن استفاده می‌شود و به مناطقی اطلاق می‌گردد که با داشتن ظرفیت‌های درونی امکان اتصال به اقتصاد فراملی و ملی را به‌راحتی دارند که جهت تحقق این مهم چالش‌های متعددی وجود دارد و راهبردهای متعددی نیز باید در دستور کار نظام تصمیم‌گیری قرار گیرد یکی از آن‌ها استراتژی کاتالیزور یا محرک توسعه است (Pendar, 2020). محرک توسعه، استراتژی جدید توسعه است که به‌عنوان ابزاری در درون استراتژی‌های تحول نهادی - اقتصادی و کالبدی بکار می‌رود. (Francin, 2015:17) کاتالیزور ابزاری است که دستیابی به اهدافی مانند جذب سرمایه‌گذاری، بازآفرینی سرزمینی، تعریف و طراحی پروژ، سیاست‌گذاری و... را تسریع می‌کند. کاتالیزور در واقع یک استراتژی جایگزین است که به استفاده حداکثری از شراکت، سرمایه‌گذاری، منابع مشترک انرژی، ساخت و ساز، ایجاد زیرساخت‌های مدرن حمل و نقلی و بهبود فرایندها کمک می‌کند. از همکاری حمایت‌گرانه و مشارکتی برای دستیابی به اهداف استفاده می‌کند (Shoai et al, 2020).

در این تحقیق پس از تحلیل پیشینه مطالعات به شرح جدول ذیل، ضمن تشریح استراتژی‌های تحول منطقه‌ای و مفهوم پروژه‌های محرک توسعه به بررسی مؤلفه‌های برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای پروژه‌های محرک توسعه منطقه‌ای می‌پردازیم و الزامات اجرایی آن در مدلی تشریح خواهیم کرد.

پیشینه تحقیق و مبانی نظری

پروژه‌های محرک توسعه شهری و منطقه‌ای می‌توانند بزرگ‌مقیاس و یا کوچک‌مقیاس باشند. در جایی که منابع مالی برگشت‌پذیر و حمایت عمومی قوی وجود دارد می‌توان از مگا پروژه‌ها به‌عنوان کاتالی‌زور استفاده کرد (Sternberg, 2002: 61) مانند یک خط ریلی سریع‌السیر، یک مرکز خرید جهانی، توسعه اسکله، ساخت فرودگاه، یا یک منطقه تاریخی جوان‌سازی شده می‌تواند باعث توسعه مجدد و بازگرداندن شکوفایی به محیط منطقه شود (M. Azizi & Bahra, 2021; Bozorgnia, Estalaji, & Azami, 2021).

پروژه‌های محرک توسعه در دو گروه مطابق بادوام پروژه به‌عنوان پروژه‌های دائمی و موقتی تقسیم‌بندی می‌شوند. عنصر دائمی، پروژه‌های بزرگ زیرساختی، ساختمان‌ها و ساخت‌وسازها هستند و عنصر موقت به معنای فعالیت‌ها و یا استفاده خاص در یک‌زمان مشخص است. در ارتباط با موارد دائمی هر پروژه به افزایش جذب کاربران و سرمایه‌گذاری می‌پردازد و علاوه بر آن از یک لندمارک یا نشان اختصاصی (مانند یک ساختمان با معماری ویژه یا یک پروژه خاص) برای اینکه تصویر بهتری از منطقه موردنظر ارائه دهد، استفاده می‌کند. موارد موقتی نیز موارد سنتی و رویدادهایی هستند که به شکل سالیانه برگزار می‌شوند مانند رویدادهای تجاری، هنر، موسیقی و... پروژه‌های محرک توسعه باعث رشد شاخص‌های زیرساختی، رفاه اقتصادی، بهبود درآمد ساکنان، بهبود سطح زیست‌پذیری می‌شوند چرا که می‌توانند مردم را جذب کنند (Sajadzadeh, Nia, & Dalvand, 2017)، سود محلی را بهبود بخشند و یکپارچگی اقتصادی را ارتقای دهند.

شکل ۱- مفهوم اصلی محرک توسعه در ۸ ویژگی منبع: (Kongsombat, 2010)

مؤلفه‌های برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای پروژه‌های محرک توسعه

مؤلفه‌های برنامه‌ریزی یا بسترسازهای پروژه‌های محرک توسعه شامل مؤلفه‌های سیاسی، مدیریت و رهبری، قانونی، اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی است. ویژگی‌هایی که برای بسترسازی این پروژه‌ها الزامی است در جدول ۱ ذکر شده و در ستون انتهایی جدول راهکار رسیدن به این مهم آورده شده است.

های محرک توسعه‌های بسترساز اجرای پروژه جدول ۱- مؤلفه

راهکار	ویژگی‌های الزامی برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای پروژه‌های محرک توسعه	مؤلفه
گذر از دولت حداکثری به دولت کارآمد (ظرفیت‌سازی نهادی)	ایجاد دموکراسی نهادی، نهادسازی مدنی، ارتقای سطوح مشارکت، پاسخگو بودن، توجه به منافع و خرد جمعی، کاهش نرخ بیکاری و تورم و شکاف طبقاتی، افزایش اقتصاد سالانه و میزان تولید ناخالص کشور، رفاه عمومی و ارزش پولی، بهادادن به محصولات داخلی و داشتن حداقل واردات. بالابردن میزان اعتبار بانک‌ها و مؤسسات در عرصه بین‌المللی و تسهیل تجارت خارجی، دادن آزادی‌های مشروع در ابعاد اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، افزایش رفاقت با کشورهای دیگر در سطوح بین‌المللی، جریان آزاد اطلاعات، عدالت اجتماعی، پیشرو بودن در زمینه علم و صنعت پیشرو، ارتقای ارزش پاسپورت کشور، تقویت نشاط عمومی و امید به زندگی در مردم، کنترل وضعیت مهاجرت نخبگان از داخلو اجتناب از روزمرگی.	۳.۱.۱.۱.۱
دیپلماسی منطقه‌ای	مواجهه با چالش‌های جهانی در عصر جهانی‌شدن بخصوص در بخش اقتصاد، نزدیک‌کردن کشورهای جهان برای همکاری نزدیک‌تر، فراهم‌کردن فضای مناسب برای تعامل، افزایش نفوذ شهرهای کوچک در کنار دیگر شهرهای جهان، اطلاع‌رسانی و تولید و توزیع دانش تخصصی، هنجار سازی حکومت محلی، حل بحران و دستیابی به صلح و ایجاد امنیت برای شهروندان همگام با مشارکت شهروندان، آشنایی با الگوهای توسعه دیگر کشورها، جذب سرمایه‌گذار خارجی، پایه گذاری شرکت‌های فراملیتی، ایجاد دفاتر مرکزی شرکت‌های خارجی، ورود به سازمان تجارت جهانی (WTO) جهت ارتقای سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و تجارت، بازاریابی گردشگری، آزادی بیان، باورهای دینی، خانوادگی، روابط خویشاوندی، غلبه بر ناآگاهی‌های فرهنگی، شناخت مشترکات موجود در فرهنگ‌ها، قابلیت پذیرش دستاوردهای فرهنگی مانند زبان، فهم، تصدیق و رعایت آداب‌ور سوم، برگزاری جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و برنامه‌های فرهنگی و هنری و ایجاد شبکه همکاری شهرها در سه سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و برندسازی شهری.	۳.۱.۱.۱.۲
گذر از مدیریت مونوپولی به مدیریت حداکثری با	تصمیم‌گیری نزدیک‌تر به مردم، ایجاد دموکراسی محلی، افزایش کارایی دولت‌ها و گسترش تعادل و توازن منطقه‌ای در زمینه اقتصاد، برابری توزیع منابع بین مناطق، ثبات کلان اقتصادی و تقویت حکومت دموکراتیک محلی برای رشد	۳.۱.۱.۱.۳

مؤلفه	ویژگی‌های الزامی برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای پروژه‌های محرک توسعه	راهکار
	اقتصادی، ارتباط بیشتر دولت‌های محلی با منفعت مناطق جغرافیایی، تشخیص بهتر نیازها و سلاقی مناطق، ایجاد رقابت در قلمرو دولت محلی که موجب انگیزه آن‌ها در نوآوری، خلاقیت و پاسخگویی به جایگاه قانونی خود خواهد شد. ایجاد حلقه اتصال بین حکومت مرکزی با مردم، قدرت مشروع دادن به حکومت‌های محلی از طریق اراده شهروندان، تأمین رفاه عموم و نظم‌بخشی به زندگی مردم. بستر سازی مشارکت مردم برای توانمندسازی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و آموزشی و... در ارتقای حقوق شهروندی و کیفیت زندگی و ایجاد فرصت‌های شغلی برای شهروندان، توسعه مدنی و مشارکت اجتماعی، گسترش فضای عمومی جامعه، کوچک شدن دولت محلی (شهرداری)، کمک به چالش‌های زیست‌محیطی، هم‌سو کردن مردم با شهرداری برای اجرای برنامه‌ها متناسب با نیاز شهروندان و ایجاد ساختار نهادی دموکراتیک و مشارکتی.	تمرکززدایی، تقویت مدیریت‌های محلی، رویکرد نهادی و بهبود ظرفیت نهادی
	شفافیت، پاسخگویی، مشارکت‌طلبی، قانون‌مداری، کارآمدی و اجتماع‌گرایی در مدیریت شهری، توجه به اقلیت‌ها و آسیب‌پذیرها، حاکمیت قانون، لحاظ کردن برابری، کم شدن فساد، پاسخ به تمامی نیازهای گروه‌های ذی‌نفع و ذی‌نفع‌زد داشتن حکومتی غیرمتمرکز.	حکمرانی خوب منطقه‌ای
	انطباق رشد جمعیت با دسترسی به زیرساخت‌های پایه‌ای مانند مسکن و اشتغال، یکپارچگی در مدیریت تمامی عملکردهای اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، کالبدی و زیست‌محیطی و تمام فضای شهر، هماهنگی در سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و اجرای آن‌ها به صورت یکپارچه، ایجاد یک استراتژی منسجم، تمرکز در مدیریت سازمانی، رویکرد مدیریتی کل‌گرا به شهر، پیش‌بینی مداخلات سایر بخش‌ها، تفکیک رهبری سیاسی از مدیریت، اصلاح قوانین، فعالیت علمی و تخصصی، قدرت مالی سازمانی، تقویت شوراهای شهری، شناخت ابزارها و تجارب موجود و مشارکت هماهنگ کنشگران.	مدیریت و سیاست‌گذاری یکپارچه
	خروج از انزوا و گسترش ارتباطات جهانی، پیوستن به شبکه کلان شهری، درک ویژگی‌های هر مکان در بستر زمان و ایفای نقش مناسب در بازآفرینی ظرفیت‌های بالقوه با نشانه‌های تاریخی - طبیعی برای تقویت پیوندها، حفظ و توسعه بهداشت انسان و رسیدگی به مشکلات بهداشت شهری، کنترل بیماری‌های مسری، حفاظت از گروه‌های آسیب‌پذیر، بررسی راه‌های مبارزه با فقر شهروندان، تهیه منابع مالی مکفی برای اداره شهر، رفع چالش‌های اجتماعی، بحران زیست‌محیطی و آلودگی هوا، ایجاد تدارکات سرپناه و بهبود مدیریت اسکان شهروندان، تسهیل حمل‌ونقل عمومی و درون شهری، مدیریت و توسعه هماهنگ منابع آب، تغییر الگوی مصرف شهری، سیستم روان و فنی حمل‌ونقل فرمانطقه‌ای و پایدار کالبدی - اقتصادی - اجتماعی و حمل‌ونقل.	حمایت دولت از قانون‌ها و پروژه‌های بزرگ
	ایجاد تحولات پایدار، اتصال به جریان سیاسی، جذب ذی‌نفعان و هماهنگی و تبادل نظر بین صاحبان منافع مختلف، سازماندهی چارچوب‌های متغیر تصمیم‌گیری‌های محلی و اقدام به‌عنوان کارآفرین در محیطی رقابتی و روبه‌رشد داشتن تفکر برنده - برنده در تمامی سطوح و در تمامی افراد یک اجتماع جهت مدیریت اجتماع محور و استفاده از شرکات صاحبان ثروت و سرمایه ملی و جهانی.	بستر سازی برای کارآفرینی
توسعه	استفاده درست از اراضی شهری، توسعه فضایی و کالبدی شهری برای حفظ منافع عمومی، منطقه‌بندی زمین برای رشد و توسعه بهداشت، امنیت و رفاه جامعه، ایجاد سرزندگی، معنا و تناسب در محیط شهری، دسترسی مطلوب، گسترش نظارت و اختیار، افزایش کارایی، تأمین عدالت، انطباق با وضعیت طبیعی و جغرافیایی، انطباق با محیط اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی شهری، انطباق با خواسته‌های مطلوب شهروندان، انطباق با ساختار و توان مدیریت اجرایی و نظارتی شهر، ایجاد شرایط مناسب برای جذب سرمایه داخلی و خارجی، تعیین محدوده مجاز فعالیت کسب‌وکار، اهدای بسته‌های تشویقی به جذب مشارکت مردم در احیاء فضاهای ناکارآمد شهری.	وضع قوانین منسجم و جامع به همراه هماهنگی عمودی (سلسله‌مراتبی) و افقی (بین قوانین متعدد)
اقتصادی	اقتصاد قوی مبتنی بر مشارکت مردم، خصوصی‌سازی اقتصاد و تکیه بر بازار آزاد، گسترش فضای رقابتی، ایجاد انگیزه در مردم برای فعالیت‌های اقتصادی، عدم وابستگی یک داخله اقتصاد تک‌محصولی، ورود به سازمان تجارت جهانی، تعیین نرخ سود متناسب با نرخ تورم و مدیریت نرخ تورم، جذب منابع مالی مردم از طریق بازار بورس، شفافیت مالی و درآمد پایدار، وجود طرح کسب‌وکار مناسب، تأمین اعتبار مالی برای سرمایه‌گذاری کسب‌وکار خانگی، سازگار بودن الگوی مصرف بر الگوی تولید جامعه، افزایش قدرت خرید و پس‌انداز مردم	گذر از اقتصاد دولت مینا به اقتصاد اجتماع محور، مدیریت مالی، حمایت از کسب‌وکارهای کوچک محلی و خانگی
سازمانی	افزایش مسئولیت اجتماعی، آگاهی محیط‌زیستی و پاسخگویی بخش خصوصی در قبال عموم مردم، کارآمدی مدیریتی، اطمینان از تجهیز مؤثرتر منابع، قدرت حمایت بیشتر بانکیه بر نکات قوی شرکای مختلف، پرداختن به مشکلات شهری در یک روش همه‌جانبه‌تر، تضمین ارائه خدمات منصفانه به افراد مختلف ذی‌مدخلان، دستیابی به هماهنگی در برنامه‌ها و پروژه‌های متفاوت و جزء به جزء شده، ارائه خدمات و رفاه عمومی بهتر، ساخت جوامع محلی به کمک مردم همان محل. افزایش میزان رضایت شهروندان، اعتماد سازی، ارتقای هویت از طریق افزایش حس تعلق و مکان در شهروندان، ایجاد اجتماعی سالم، ارتباط دوسویه مدیریت شهری و رسانه در زمینه تخصص محور بودن رسانه‌ها در تربیت مدیرانی بهتر و فراهم کردن محتوا برای رسانه از طرف مدیران کارآمد.	استفاده از رسانه تخصصی برای آگاهی دادن به مردم و مطالبه محور نمودن آن‌ها

مؤلفه	ویژگی‌های الزامی برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای پروژه‌های محرک توسعه	راهکار
محیط زیستی	به حداکثر رساندن رفاه مردم، ایجاد عدالت بین نسلی و درون نسلی، افزایش مسئولیت‌پذیری محیطی، توسعه اقتصادی و پیشرفت اجتماعی، احترام به محیط‌زیست، مردم‌محور بودن برنامه‌ها، استفاده عاقلانه از منابع، ورودی انرژی و مصالح کمتر و در نتیجه خروجی ضایعات و آلودگی کمتر، قابل زیست بودن، برخورداری از مدیریت محلی کارآمد، رقابت‌پذیری، برخورداری از نظام اعتبار در ارتقای زندگی و شهرسازی پایدار، استفاده از منابع انرژی تجدیدپذیر، طراحی سبز، اهمیت تنوع زیستی گونه‌ها، استفاده از زمین‌های بایر و رها شده شهری برای کشاورزی شهری و فضاهای سبز جهت مدیریت آب باران و روان آب و کاهش جزایر گرمایی شهری، پیاده‌مداری و کاهش وابستگی به اتومبیل برای ایمنی، امنیت، تعاملات اجتماعی، افزایش حس تعلق و... در محله.	توسعه پایدار، ایجاد شهر پایدار و طراحی شهری پایدار، طراحی اکولوژیکی، ایجاد شهرهایی برای مردم

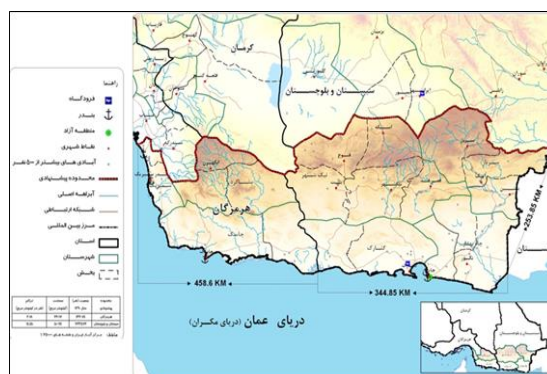
Source: (Azizi & Bahra, 2018; Gharache, Abdolbaqi, & Hamidzade, 2006; Haghighatnaeini, 2020; Hashemi, Shieh, & Zabihi, 2020; Khaliji, Hajinezhaz, & Mahdikah, 2020; Meshkini, Ahmadifard, & Movahed, 2017), (M. Khaliji, 2020)

مواد و روش تحقیق

نوع تحقیق حاضر کاربردی و روش بررسی توصیفی - تحلیلی است در روش میدانی اطلاعات لازم در خصوص وضعیت کاربری زمین و شرایط اقتصادی و اجتماعی منطقه مکران منابع مختلف گردآوری شد و همچنین مصاحبه با مسئولین مرتبط و مدیران شهری و همچنین بهره‌گیری از استخر خبرگان به روش گلوله‌برفی اطلاعات موردنیاز در خصوص متغیرهای پرسشنامه کسب گردید. در نهایت کلیه اطلاعات به دست آمده از مطالعات میدانی و کتابخانه‌ای تلفیق کرده و با به‌کارگیری مدل META-SWOT داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و تصویری از ظرفیت‌ها و موانع رشد و پیشرفت منطقه مکران با الگوی محرک توسعه ارائه شده است. مدل تحلیلی متاسوات، بر اساس رهیافت داخل به خارج و به‌نوعی دیدگاه مبتنی بر منابع شکل گرفته است. منظور از منابع توانایی‌ها، دارایی‌ها، ویژگی‌های مثبت، دانش و هر نوع مزیت نسبی است که در اختیار یک گروه قرار دارد و در بهبود شرایط آینده آن‌ها مؤثر است. سؤال‌های پرسش‌نامه‌ها در مؤلفه‌های اجتماعی، نهادی و اقتصادی و در قالب جدول ماتریس اثرات متقابل طرح گردیده است. روایی پرسشنامه نیز توسط متخصصین تحقیق و پایایی آن نیز توسط نرم‌افزار مورد تأیید قرار گرفته است.

محدوده مورد مطالعه

منطقه مکران که از نظر جغرافیایی از نیمه شرقی هرمزگان یعنی می‌ناب و سیریک شروع شده و تا منتهی‌الیه ضلع (شهرستان) لسبیله در ایالت بلوچستان پاکستان ادامه دارد، به لحاظ تاریخی سکونتگاه اقوام دراویدی و بلوچ است. موقعیت سواحل مکران به طول تقریبی ۷۸۰ کیلومتر برای فعالیت‌های اقتصادی از پتانسیل‌های فراوانی برخوردار است. افزایش سطح تجارت دریایی، دسترسی آسان و سریع به مسیرها و خطوط دریایی، ارائه خدمات دریایی، کاهش فاصله ۱۷۰۰ کیلومتری که موجب تقلیل زمان و هزینه در انتقال کالا در مسیر دریای عمان و خلیج فارس و تسریع در امر ترانزیت کالا در مسیر جنوب به شمال از عوامل و فرصت‌های اقتصادی می‌باشد. همچنین باتوجه به تحولات چند دهه اخیر در منطقه در زمینه مسائل انتقال انرژی با تأسیس پایانه‌های نفتی در خارج از خلیج فارس و همچنین با نگاهی به آینده اهمیت این منطقه نه تنها از منظر توسعه ملی در ابعاد مختلف مطرح است بلکه ضرورت تأمین زیرساخت‌های ضروری توسعه قدرت دریایی خصوصاً در زمینه توسعه صنایع دریایی در قالب ساخت و تولید تجهیزات و گسترش دانش دریایی همچنین توجه به مسائل دفاعی و امنیتی منطقه‌ای را امری غیرقابل اجتناب می‌نماید که منطقه جنوب شرق داخل به تبع آن سواحل مکران را به‌عنوان قطب این منطقه تبدیل به یک موقعیت استراتژیک نموده است.

شکل ۲- محدوده مکران منبع: نگارندگان

بحث و یافته‌های تحقیق

در گام نخست این پژوهش اهداف تعیین شده برای پروژه‌های محرک توسعه در ارتقای نقش منطقه مکران مشخص شدند. بازه زمانی برنامه ریزی برای این تحقیق همسو با اسناد فرادست و منطبق با سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ مشخص شده است. اهداف تعیین شده با استفاده از روش تحلیل محتوایی اسناد فرادست استخراج شده است؛ روش Meta-SWOT ایجاب می‌کند که اطلاعات از خبرگان و متخصصان دریافت و تحلیل شود. بر همین اساس به دلیل عدم یکسان بودن وزن اهداف شناسایی شده باتکیه بر نظرات خبرگان و کارشناسان در حیطه برنامه ریزی و مدیریت شهری و منطقه‌ای بر اساس میزان اهمیت در سه سطح (بالا، متوسط و پائین) اولویت‌بندی صورت گرفته است. در جدول ۲ هر یک از اهداف سازمانی بر اساس درجه اولویت آن‌ها نشان داده شده است که پس از تدوین و تعیین میزان اهمیت هر یک، اطلاعات وارد نرم‌افزار Meta-SWOT شد.

جدول ۲- ماتریس SWOT در پروژه‌های محرک توسعه منطقه‌ای مکران

ردیف	نوع	عامل	میانگین	ضریب	رتبه	نمره
فناوری	۱	نهادینه شدن جایگاه الگوی محرک توسعه در فرایند مدیریت، سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری از ظرفیت‌های مکران	۲/۸	۰/۰۱۱	۴	۰/۰۴۴
	۲	مشخص بودن فهرست طرح‌های موضوعی و موضوعی منطقه مکران به منظور اجرای به عنوان محرک توسعه منطقه‌ای	۱/۸	۰/۱۲۲	۲	۰/۲۴۴
	۳	وجود روش‌های مشخص در مدیریت منطقه مکران برای ارزیابی و تحلیل انواع پروژه‌های محرک توسعه	۲/۵	۰/۱۲۲	۱	۰/۱۲۲
	۴	اولویت‌بندی پروژه‌ها و خدماتی که بایستی در قالب محرک توسعه محور سواحل مکران اجرا شوند	۳/۵	۰/۰۴۱	۵	۰/۲۰۵
	۵	تعریف و تفکیک بودن اینکه چه وظایفی (طرح‌ریزی، ساخت، تعمیر و نگهداری، خدمات رسانی، تأمین مالی و...) به بخش خصوصی اعم از بین‌المللی یا ملی یا منطقه‌ای سپرده خواهد شد.	۲/۶	۰/۰۰۳	۶	۰/۰۱۸
	۶	وجود برنامه و رویه‌های مشخص و مصوب در سازمان مکران جهت تأمین منابع مالی پایدار برای اجرای تدریجی پروژه‌های محرک توسعه	۳/۲	۰/۱۰۱	۳	۰/۳۰۳
	۷	شناخت مناسب سیستم مدیریت سازمان از شرایط اخذ وام از مؤسسات و بانک‌های جهانی به منظور اجرای پروژه‌های محرک توسعه منطقه‌ای	۲/۱	۰/۰۰۱	۳	۰/۰۰۳
	۸	وجود یک سازمان مستقل برای شناسایی و جذب سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در اجرای پروژه‌های محرک توسعه و توان دیپلماسی در مقیاس فراملی	۲/۲	۰/۰۱۱	۴	۰/۰۴۴
	۹	میزان هزینه‌های سرمایه‌ای و هزینه‌های عملیاتی پروژه‌های محرک توسعه	۲/۳	۰/۰۰۲	۵	۰/۱
	۱۰	ظرفیت و اراده مدیریت ملی و منطقه‌ای برای استفاده از انواع راهبردهای رشد و پیشرفت منطقه‌ای مکران	۲/۶	۰/۰۳۳	۲	۰/۰۶۶
	۱۱	وجود سازوکارهای تشویقی و تنبیهی جهت پیاده‌سازی یک نظام حکمرانی کارآمد ویژه منطقه مکران	۲/۸	۰/۰۰۶	۲	۰/۱۲
جمع نقاط قوت						
سازمان	۱	وجود ابهاماتی در تعریف، تدقیق و تفکیک دقیق مسئولیت‌های سازمان‌ها و شورای توسعه سازمان مکران	۱/۵	۰/۰۹۱	۲	۰/۱۸
	۲	وجود دستور کارهای مشخصی مسئولان و اصرار بر اعمال آن‌ها در خصوص تعریف و اجرای پروژه‌های مختلف بدون جهت‌بخشی آن‌ها در مسیر تحرک بخشی به محور سواحل مکران	۱/۴	۰/۰۰۷	۳	۰/۲۱
	۳	ضعف در رعایت موازین عدالت در دستور کارهای مدیریت منطقه‌ای و دوگانه شدن فضای پیرامونی از نظر اقتصادی - اجتماعی	۱/۶۶	۰/۰۲۱	۱	۰/۱۲
	۴	نبود سازوکارهای مشخص سیاستی و اجرایی نزد مدیریت منطقه‌ای و استانی برای نهادینه ساختن رویکردها و اهداف مورد نظر سیاست‌گذاران سطح ملی	۱/۱	۰/۰۵۴	۴	۰/۲۴
	۵	طولانی شدن فرایند مناقصه‌ها و مذاکرات برای انتخاب پیمانکار و عقد قرارداد در فرایند پیاده‌سازی پروژه‌های محرک توسعه	۲/۴	۰/۰۵۱	۵	۰/۲۵

ردیف	ردیف	عامل	میانگین	ضریب	رتبه	نمره	
	۶	جذابیت پایین پروژه‌های کوچک‌مقیاس برای سرمایه‌گذاران بخش خصوصی	۱۰۸	۰/۰۴	۶	۰/۲۴	
	۷	پایین بودن شناخت نسبت به الگوی محرک توسعه و عادت دیرین به سیستم سنتی تأمین مالی و اجرای پروژه‌ها/ موانع کار با سرمایه‌گذاران و شرکای جهانی	۲/۳	۰/۱۰۱	۲	۰/۳۶	
	۸	عدم اولویت‌بندی پروژه‌ها و خدماتی که بایستی در چارچوب الگوی محرک توسعه در محور مکران به اجرا برسند	۳/۴	۰/۰۲	۳	۰/۳۸	
	۹	ضعف زمینه‌های شناخت، جذب و تقویت و نگهداری بخش خصوصی در راستای رویکرد محرک توسعه/ سطح پایین امنیت سرمایه‌گذاری و آستانه‌های پایین جمعیتی	۳/۲	۰/۰۲	۴	۰/۴۵	
	۱۰	طولانی و ناکارآمد بودن عملکرد بخش دولتی در ارائه خدمات و تأمین زیرساخت‌های توسعه و توازن بخشی‌های آمایشی	۳/۴	۰/۰۰۲	۴	۰/۴۸	
	۱۱	تهدیدهای فراملی و رقابت‌های سنگین که طرح مکران را به‌عنوان محور محرک توسعه ملی و فراملی از بین می‌برد	۳/۶	۰/۰۰۵	۲	۰/۲۶	
	جمع ضعف‌ها						
	جمع قوت‌ها و ضعف‌ها						
	فرصت‌ها	۱	بالا بودن توانمندی نهادهای نظارتی استان و منطقه برای هدایت نظام بودجه‌بندی و برنامه‌ها در چارچوب الگوی محرک توسعه پهنه مکران	۲/۶	۰/۰۰۲	۶	۰/۱۹۲
		۲	شناخت و اتفاق نظر مدیریت کلان داخلی استان و کارشناسان خبره بر ضرورت صیانت و تحرک بخشی به پهنه مکران و رفع تعارضات کالبدی، قانونی، مدیریتی و نهادی	۲/۸	۰/۰۱۵	۵	۰/۱۷۵
		۳	وجود چارچوب‌های قانونی مناسب برای تنظیم انواع قراردادهای با ماهیت الگوی محرک توسعه در مقیاس‌های مختلف	۲/۶	۰/۰۱۲	۳	۰/۲۰۸
۴		وجود استانداردها و رویه‌ها در به‌روزرسانی بهای کالا و خدمات	۲/۷	۰/۰۱۳	۴	۰/۱۲۹	
۵		امکان درک به‌موقع شرایط متغیر اقتصادی، فناوری، مالی و مدیریتی اثرگذار بر فرایند PPP	۱/۸	۰/۰۲۲	۲	۰/۱۶۴	
۶		وجود تجربه بالا در داخل استان در زمینه به‌کارگیری بخش خصوصی در چارچوب سیستم شرکت عمومی - خصوصی	۱/۷	۰/۰۱۵	۱	۰/۳۱	
۷		آمدگی بازار سرمایه و مؤسسات بانکی به تأمین مالی پروژه‌های تعریف شده در الگوی محرک توسعه	۳/۲	۰/۰۳	۲	۰/۴۴	
۸		بالا بودن بازده سرمایه در کاربری‌های تجاری، اداری و حتی مسکونی نسبت به سطح ریسک‌های پیش‌بینی شده در پروژه‌های محرک توسعه	۲/۵	۰/۰۱۵	۳	۰/۵۱	
۹		مطالبه عمومی نسبت به ضرورت بهبود شرایط زیستی، اقتصادی، فرهنگی و سطح شاخص‌های توسعه مکران	۲/۶	۰/۰۱۱	۴	۰/۳۹	
۱۰		ظرفیت بالای بهره‌مندی از قابلیت‌های گردشگری و تجاری محور مکران در تحرک بخشی به زیست و فعالیت اقتصادی تمامی ذی‌نفعان	۲/۷	۰/۰۱۵	۲	۰/۴۸	
۱۱		بالا بودن نسبی نرخ رشد زمینه‌های سرمایه‌گذاری و حضور بخش خصوصی در طرح و پروژه‌های محرک توسعه با محوریت دسترسی به آب‌های آزاد	۳/۱	۰/۰۰۱	۲	۰/۷۴	
جمع فرصت‌ها							
چالش‌ها	۱	نوسانات تصمیمات سیاسی و اثرات نامطلوب آن بر بنیان‌گذاری الگویی مشخص برای تحرک بخشی به زیست‌پذیری و رشد اقتصادی مکران با محوریت مکران (وجود فرایندهای پیش‌بینی‌ناپذیر)	۱۰۹	۰/۱۵۱	۳	۰/۳۳	
	۲	وجود موانع اساسی جهت تعریف سازمان منطقه مکران به‌عنوان دبیرخانه برنامه‌ریزی، مدیریت و بهره‌برداری از پروژه‌های محرک توسعه در مقیاس ملی و منطقه‌ای	۲۰۳	۰/۰۸۲	۲	۰/۲۶	
	۳	نهادینه شدن حضور بخش خصوصی در نظام مدیریت، بهره‌برداری و اجرای پروژه‌های بزرگ محرک توسعه منطقه‌ای	۲۰۱	۰/۱۵۲	۱	۰/۱۴۲	
	۴	نوسانات شدید و فشارهای ادواری اقتصادی به بخش‌های خصوصی و شرکت‌های فعالی که قرار است ایفاگر نقش در اجرا و بهره‌برداری از پروژه‌های محرک باشند	۱/۹	۰/۰۲۱	۵	۰/۱۲۵	
	۵	تعدد و بالا بودن ریسک‌های سیاسی، اقتصادی، مالی، زیست‌محیطی و عملیاتی اثرگذار بر موفقیت پروژه‌های محرک توسعه	۲/۳	۰/۰۳۲	۴	۰/۱۲۸	

ردیف	نوع	عامل	میانگین	ضریب	رتبه	نمره
۶		حمایت اندک بخش دولتی از پروژه‌های محرک توسعه به نفع سازمان‌های منطقه‌ای	۲/۱	۰/۰۱۴	۶	۰/۸۴
۷		محدودیت در دست‌یافتن به منابع مالی بخش عمومی جهت اجرای پروژه‌های محرک توسعه (تأمین مالی مشترک، یارانه، اعتبار دولتی، تجهیزات)	۲/۵	۰/۰۱۲	۲	۰/۶۲
۸		ابهام در روندهای اقتصاد ملی و شهری و طولانی‌بودن بازگشت سرمایه به‌ویژه برای پروژه‌های بزرگ‌مقیاس	۳/۸	۰/۰۲	۳	۰/۳۴
۹		پایین‌بودن سود حاصل از سرمایه‌گذاری در پروژه‌های محرک توسعه در قیاس با ساخت و ساز مسکن	۲/۹	۰/۰۱۹	۴	۰/۷۳
۱۰		شناخت اندک از میزان توان فنی و مالی تمامی بخش‌های خصوصی و نهادهای ذی‌ربط در هدایت پروژه‌های محرک توسعه از مرحله تعریف و تصویب تا اجرا و بهره‌برداری	۳/۴	۰/۰۳	۵	۰/۸۱
۱۱		نبودن یک برنامه استراتژیک اقتصادی که نحوه مدیریت و اهداف الگوی محرک توسعه سواحل جنوب، منطقه مکران، منطقه آزاد چابهار در چارچوب آن تعریف شده باشد	۲/۷	۰/۰۴۶	۱	۰/۴۶
جمع تهدیدها						
جمع تهدیدها و فرصت‌ها						
			۲۸/۹	۰/۵۷۹	-	۴/۷۸۵
			۵۷/۲	۱	-	۸/۵۲۳

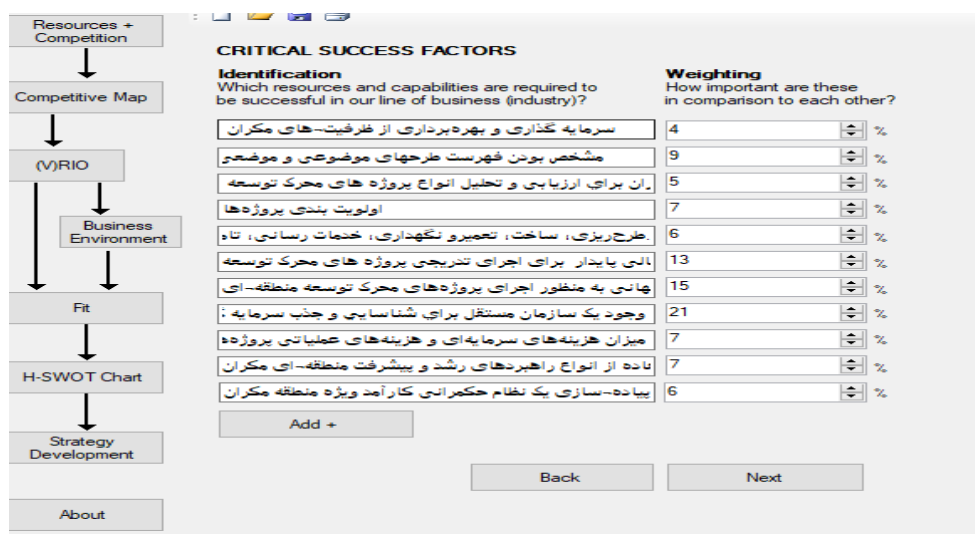
جدول ۳- اهداف تعیین شده برای پروژه‌های محرک توسعه منطقه‌ای مکران

سطح اولویت	اهداف
بالا	ایجاد واحد سرمایه‌گذاری و توانمندساز در مدیریت سازمان منطقه مکران باهدف ایجاد تعامل بین ذی‌مدخلان ملی و فراملی
متوسط	تدوین چارچوب قانونی منظم و مشخص ظرفیت‌سازی در پروژه‌های محرک توسعه مکران
بالا	واگذاری اختیارات اجرایی و مدیریتی گام‌به‌گام به نهادهای محلی برای تقویت حضور آنان در پروژه‌های محرک توسعه
بالا	جذب مشارکت اولیه مردم و بخش خصوصی با ابزارهای تسهیلگری برای تحقق مدیریت یکپارچه در پروژه‌های محرک توسعه
متوسط	هم‌افزایی درون و میان‌نهادی بین بخش‌های مختلف در راستای جلوگیری از انحصار منابع قدرت در نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مدیریت پروژه‌های محرک توسعه
پایین	تصمیم‌گیری جمعی (بخش خصوصی، مردمی، عمومی و دولتی) از ماهیت، ابعاد و چگونگی مدیریت پروژه‌های محرک توسعه
پایین	کالبد شکافی واضح و شفاف مشکلات و مسائل سازمان‌های و نهادهای ذی‌مدخل در اجرای طرح‌های مدیریت پروژه‌های محرک توسعه (مسأله‌شناسی، اولویت‌بندی مسأله‌ها، و هدف‌گذاری پروژه‌ها برای حل مسأله‌ها)
بالا	تهیه قوانین جدید مناسب با شرایط محلی طوریکه بتواند زمینه‌های تحرک بخشی به توسعه منطقه‌ای را تسهیل نماید
متوسط	شفاف نمودن و تفسیر واضح قوانین و مفاد قراردادهای محرک توسعه
بالا	ادغام مقررات سطوح مختلف و کاهش همپوشانی آنان در فرایند تعریف و اجرای پروژه‌های محرک توسعه
بالا	تدوین قوانین رسمیت بخش به منافع جامعه و نهادهای محلی در پروژه‌ها
بالا	هم‌افزایی و تشریک‌مساعی بین نهادهای مختلف و بین پروژه‌های مختلف (یکپارچگی از سیاست‌گذاری تا بهره‌برداری از پروژه‌ها)
بالا	مدیریت پروژه به اعتبار زمان و هزینه‌کرد/ ممانعت جدی از تعریف پروژه‌های با اهداف مبهم و با منابع بودجه‌ای محدود
بالا	اولویت پروژه‌های تحرک‌بخش و خدمات‌رسانی ارزان به‌نظام کشتیرانی و پالایش و صادرات منابع نفت و گاز

گام دوم: شناسایی منابع و قابلیت‌های پروژه‌های محرک توسعه منطقه مکران

در این گام عوامل مؤثر و کلیدی برای پروژه‌های محرک توسعه با تکیه به نظرات خبرگان و کارشناسان با مراجعه حضوری شناسایی شدند. این منابع و قابلیت‌ها از وزن و اهمیت یکسانی برخوردار نبودند بنابراین بر اساس میزان تأثیری که می‌توانند در راستای رسیدن به اهداف پژوهش داشته باشند، وزن‌دهی شدند. برای این امر از مثلث فولر سلسله‌مراتبی استفاده شده است. مثلث فولر یکی از مدل‌های وزن‌دهی به شاخص‌ها است. این روش بر جدول فولر که برای مقایسات دویبه‌دو به کار می‌رود، استوار است. به‌این‌ترتیب ابتدا جدولی تهیه می‌شود که معیارها، سطرها و ستون‌های آن قرار می‌گیرد و در پژوهش برای این جدول، از خبرگان و متخصصان خواسته شد برای این عوامل را وزن دهی کنند. بر اساس مقایسات زوجی و امتیازدهی صورت‌گرفته از سوی خبرگان در قالب سؤال‌های باز، مجموع وزن‌های تخصیص داده‌شده

به ۱۰۰ رسید که در غیر این صورت گام گذاشتن در مراحل بعدی پژوهش غیرممکن خواهد بود. شکل ۳ نشان‌دهنده عوامل مؤثر در پروژه های محرک توسعه مکران است.

شکل ۳- عوامل مؤثر در پروژه‌های محرک توسعه منطقه‌ای مکران

گام سوم: ارزیابی منابع و توانایی‌ها بر اساس دیدگاه مبتنی بر خلق مزیت

در این قسمت جهت ایجاد مزیت رقابتی بین سازمان‌های مختلف سرمایه‌گذار به دنبال این هستیم که یک سازمان تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر چگونه می‌تواند تشخیص دهد که کدام یک از این منابع و قابلیت‌ها قادر به ایجاد مزیت رقابتی پایدارند؟» بر همین اساس، وضعیت قابلیت‌ها و منابع منطقه مکران را از نظر بالارزش بودن، تقلیدناپذیری و غیرقابل جایگزینی در طیف ۵ درجه‌ای بسیار مهم، مهم، متوسط، کم‌اهمیت و بسیار کم‌اهمیت تعیین شدند. در همین زمینه، جدول ۴ به ارزیابی منابع و توانایی‌ها بر اساس دیدگاه مبتنی بر منابع اختصاص دارد.

گام چهارم: تحلیل عوامل محیطی مرتبط PESTEL

در این گام به ارزیابی عوامل محیطی مؤثر خارج از کنترل سازمان اقتصادی، سیاسی، فرهنگی اجتماعی، تکنولوژیکی، بوم‌شناختی و قانونی پرداخته شد که برای انجام این مرحله از تحلیل PESTEL استفاده خواهد شد. این تحلیل بیشتر برای شناسایی فرصت‌های پیشرو و همچنین خطرات احتمالی گسترش هر مجموعه مؤثر است. ارزیابی استراتژیک PESTEL یک ابزار مدیریت استراتژیک برای تحلیل راهبردی بر اساس ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فنی و محیطی و قانونی است. تحلیل PESTEL به‌عنوان یکی از ابزارهای مدیریت استراتژیک، تحلیل محیط به‌مثابه یک کل است که کسب‌وکار در آن فعالیت یا محصولاتش را عرضه می‌کند.

به عبارت کلی‌تر می‌توان گفت تحلیل PESTEL جهت ارزیابی محیط در ابعاد کلان و همچنین ارزیابی زمان حال می‌پردازد و چارچوب آن بر عوامل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، تکنولوژیکی، زیست‌محیطی و قانونی استوار می‌باشد. در همین راستا عوامل محیطی مؤثر خارج از کنترل در توسعه پایدار در چهار معیار (وزن، تأثیر، احتمال افزایش و درجه اضطراب) باتکیه بر نظرات کارشناسان مورد بررسی قرار گرفت (جدول ۷).

جدول ۵- عوامل محیطی مؤثر خارج از کنترل سازمان

عوامل	وزن	تأثیر	احتمال افزایش	درجه اضطراب
وجود ابهاماتی در تعریف، تدقیق و تفکیک دقیق مسئولیت‌های سازمان‌ها در خصوص نحوه واردساختن مکران در مسیر توسعه پایدار	بسیار مهم	بسیار قوی	بسیار مهم	بسیار فوری

¹Political Economic Social Technological Environmental Legal

عوامل	وزن	تأثیر	احتمال افزایش	درجه اضطراب
وجود دستور کارهای بخشی و شخصی مسئولان و اصرار بر اعمال آن‌ها در خصوص تعریف و اجرای پروژه‌های مختلف بدون جهت‌بخشی مشخص در فرایند تحرک‌بخشی پیشرفت	بسیار فوری	بسیار مهم	بسیار مهم	بسیار فوری
ضعف در رعایت موازین عدالت در دستور کار های اجرایی و دوگانه شدن فضای پیرامونی از نظر اقتصادی - اجتماعی	بالا	بسیار قوی	بالا	بسیار مهم
ضعف سازوکارهای مشخص سیاستی و اجرایی برای نهادینه ساختن رویکرد و به تبع آن پروژه های محرک توسعه	بالا	بسیار مهم	بسیار قوی	بسیار فوری
طولانی‌شدن فرایند مناقصه‌ها و مذاکرات برای انتخاب پیمانکار و عقد قرارداد در فرایند پیاده سازی پروژه‌ها	بسیار مهم	بسیار فوری	بسیار قوی	بسیار مهم
جذابیت پایین پروژه‌های کوچک‌مقیاس برای سرمایه‌گذاران بخش خصوصی خارجی	بالا	بسیار قوی	بسیار مهم	بسیار مهم
پایین‌بودن شناخت نسبت به الگوی محرک توسعه و عادت دیرین به سیستم سنتی تأمین مالی و اجرای پروژه‌ها	بسیار مهم	بسیار قوی	بسیار فوری	بسیار قوی
مسأله شفافیت و اولویت‌بندی پروژه‌ها و خدماتی که بایستی در چارچوب الگوی محرک توسعه در سواحل مکران به اجرا برسند	بسیار مهم	بسیار مهم	بسیار فوری	بسیار مهم
ضعف زمینه‌های شناخت، جذب و تقویت و نگهداری بخش خصوصی در راستای همکاری و مشارکت‌های بزرگ اقتصادی و مالی	بسیار قوی	بسیار فوری	بسیار قوی	بسیار مهم
طولانی‌بودن عملکرد بخش دولتی در تأمین زیرساخت‌ها و ارائه خدمات	بسیار مهم	بسیار فوری	بسیار قوی	بسیار فوری

گام پنجم: ارزیابی تناسب راهبردی

الف) تناسب بین منابع و قابلیت‌ها و عوامل خارجی در این گام، از خبرگان و کارشناسان در حیطه پروژه‌های محرک توسعه خواسته شد به ارزیابی تأثیر منابع و امکانات عوامل خارجی بپردازند. در واقع تناسب راهبردی، به واسطه انطباق عوامل داخلی یا خارجی محاسبه می‌شود و از آنجاکه این مدل در پی توسعه مدل SWOT و تلاش برای ترکیب آن با یک ابزار پشتیبان تصمیم‌گیری است. معیار تناسب راهبردی عاملی برای دستیابی به این امر است. هدف در این گام این است که چگونه منابع و توانایی‌ها، فرصت‌ها را پشتیبانی کرده و تهدیدات را کاهش دهند. آنچه باید از آن دوری کرد تقسیم‌بندی خشک و انعطاف‌ناپذیر عوامل خارجی به فرصت‌ها و تهدیدات و عواملی داخلی به نقاط ضعف و قوت است. از آنجاکه مقایسات زوجی و دودویی این عوامل حجم زیادی را دربر خواهد داشت، فقط به چند عامل نمونه اکتفا شده است (جدول ۶).

جدول ۶- تناسب راهبردی بین منابع و توانایی‌ها و عوامل خارجی

سطوح مقایسه	بسیار ضعیف	ضعیف	تاحدودی	قوی	بسیار قوی	عوامل محیطی		
						مسأله شفافیت و بندی اولویت‌ها و پروژه خدمات	های ضعف زمینه شناخت، جذب و تقویت و نگهداری بخش خصوصی در راستای همکاری و های مشارکت بزرگ اقتصادی و مالی	بودن طولانی عملکرد بخش دولتی در تأمین ها زیرساخت و ارائه خدمات
منابع و هاقابلیت	ایجاد واحد سرمایه‌گذاری و توانمندساز در مدیریت سازمان منطقه مکران باهدف ایجاد تعامل بین ذی‌مدخلان ملی و فراملی					بسیار قوی	بسیار قوی	بسیار قوی
	اولویت پروژه‌های تحرک‌بخش با ارتباط فوری و سریع با داخله داخلی خدمات رسانی ارزان به‌نظام کشتیرانی و پالایش و صادرات منابع نفت و گاز					بسیار قوی	بسیار قوی	قوی
	ادغام مقررات سطوح مختلف و کاهش همپوشانی آنان در فرایند تعریف و اجرای پروژه‌های محرک توسعه					قوی	تاحدودی	تاحدودی
	شفاف نمودن و تفسیر واضح قوانین و مفاد قراردادها در پروژه‌های محرک توسعه					قوی	تاحدودی	تاحدودی
	ادغام مقررات سطوح مختلف و کاهش همپوشانی آنان در فرایند تعریف و اجرای پروژه‌های محرک توسعه					قوی	تاحدودی	قوی

ب) تناسب بین منابع و قابلیت‌ها با اهداف

بعد از ارزیابی تناسب راهبردی بین منابع، توانایی‌ها و عوامل خارجی، در ادامه باید میزان تأثیر منابع و توانایی‌ها بر اهداف پژوهش را تعیین کرد. طبق روال مرحله قبل از آنجا که مقایسات زوجی و دودویی این عوامل حجم زیادی را در بر خواهد داشت، فقط به چند عامل نمونه اکتفا شده است (جدول ۷).

جدول ۷- تناسب راهبردی بین منابع و قابلیت‌ها با اهداف

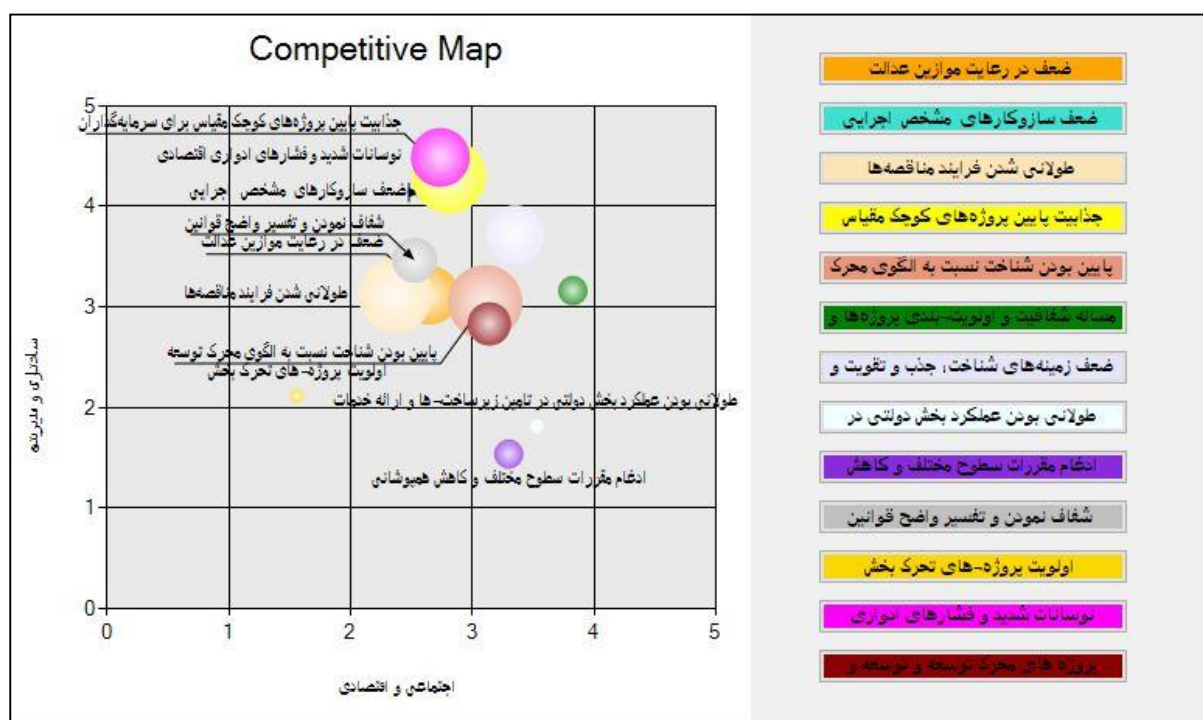
سطوح مقایسه	بسیار ضعیف	ضعیف	تاحدودی	قوی	بسیار قوی	عوامل محیطی		
						شدن طولانی فرایند ها در مناقصه های پروژه محرک توسعه	جذابیت پایین پروژه های کوچک مقیاس برای سرمایه گذاران خارجی	بودن پایین شناخت نسبت به الگوی محرک توسعه
منابع و هاقابلیت	ایجاد واحد سرمایه‌گذاری و توانمندساز در مدیریت سازمان منطقه مکران باهدف ایجاد تعامل بین ذی‌مدخلان ملی و فراملی					بسیار قوی	بسیار قوی	بسیار قوی
	اولویت پروژه‌های تحرک‌بخش					بسیار قوی	بسیار قوی	قوی
	ادغام مقررات سطوح مختلف و کاهش همپوشانی آنان در فرایند تعریف و اجرای پروژه‌های محرک توسعه					قوی	تاحدودی	تاحدودی
	شفاف نمودن و تفسیر واضح قوانین و مفاد قراردادها در پروژه‌های محرک توسعه					قوی	تاحدودی	تاحدودی
	ادغام مقررات سطوح مختلف و کاهش همپوشانی آنان در فرایند تعریف و اجرای پروژه‌های محرک توسعه					قوی	تاحدودی	قوی

ج) نقشه راهبردی

در نهایت در این مرحله با توجه به تصمیمات و مقایسات پیشین در گام پنجم، اقدام به ترسیم نقشه راهبردی می‌شود منابع و توانایی‌ها با حباب‌های بزرگ و عوامل کلان محیطی با حباب‌های کوچک نشان داده شده است. در نقشه راهبردی منابع و توانایی‌ها و عوامل خارجی بر مبنای سه معیار مورد تحلیل قرار می‌گیرند: الف) نزدیکی منابع و قابلیت‌ها با عوامل خارجی؛ ب) سمت افقی و فوقانی عوامل؛ (شکل ۴).

محور افقی (X) ساختاری و مدیریتی و محور عمودی (Y) میزان و درجه تناسب مؤلفه‌های اجتماعی و اقتصادی را نشان می‌دهد. همچنین اندازه هر حباب میزان تناسب با اهداف را مشخص می‌کند. آن‌هایی که به سمت راست متمایل هستند، نسبتاً بارزتر، نادر، تقلید نشدنی و غیرقابل جایگزین هستند و از تناسب راهبردی برخوردارند.

نقشه راهبردی محرک توسعه مکران نشانگر این است که در بین فرصت‌ها و قوت‌ها، منابع و توانایی‌های محرک توسعه منطقه‌ای مکران اوزان متفاوتی نسبت به هم دارند؛ به طوری که در محور افقی (X) برنامه‌ریزی با مردم و برای مردم، توجه به فرایند و ماهیت سیستمی طراحی تا اجرا و بهره‌برداری، و دسترسی عمومی برای موفقیت پروژه‌های محرک توسعه شهری به ترتیب با ۴/۵، ۴ و ۴ دارای بیشترین اوزان هستند که این نشانگر بارزتر بودن، تقلیدناپذیری و تناسب سازمانی نسبت به سایر عوامل در امکان‌سنجی پروژه‌های محرک توسعه مکران است. در محور عمودی (Y) که بیانگر میزان و درجه تناسب راهبردی عوامل می‌باشد عامل اولویت‌دادن به طرح و پروژه‌ها و کاربری‌های مختلط با وزن ۳/۷۸ بیشترین وزن را به خود اختصاص داده‌اند.

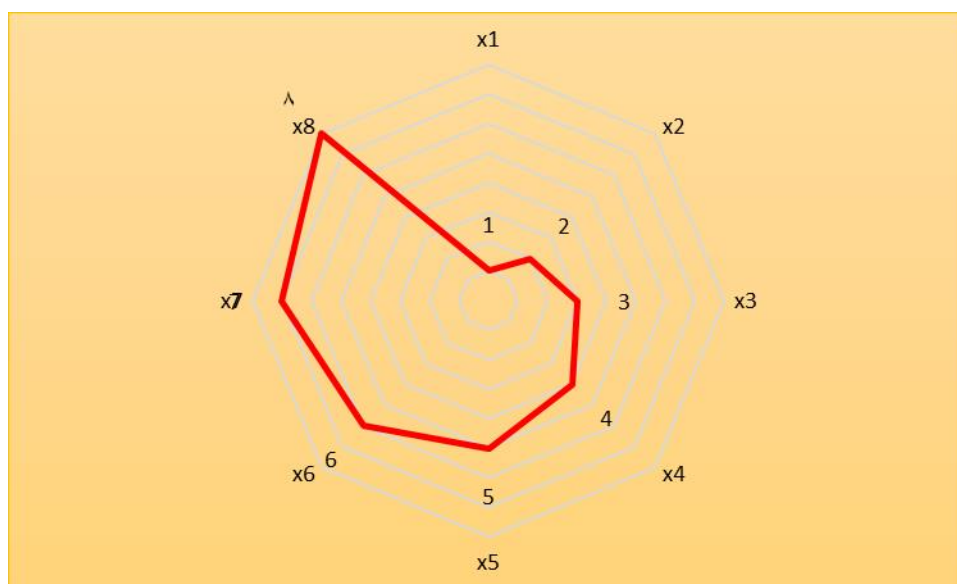

شکل ۴- نقشه راهبردی پروژه‌های محرک توسعه مکران

جدول ۸- اوزان عوامل مؤثر بر اجرای پروژه‌های محرک توسعه مکران

کد	عوامل	مدیریتی و سیاسی		اجتماعی و اقتصادی		جمع		امتیاز
		مطلق	نرمال شده	مطلق	نرمال شده	مطلق	نرمال شده	
X1	ایجاد واحد سرمایه‌گذاری و توانمندسازی در مدیریت سازمان منطقه مکران با باهدف ایجاد تعامل بین ذی‌مدخلان ملی و فراملی	۲/۹۵۱	۱/۱۰۴	۳/۵	۱/۱۱۱	۶/۴۵۱	۲/۲۱۵	۶
X2	واگذاری اختیارات اجرایی و مدیریتی گام به گام به نهادهای محلی برای تقویت حضور آنان در پروژه‌های محرک توسعه	۲/۳۴۱	۰/۸۷۶	۴	۱/۲۷	۶/۳۴۱	۲/۱۴۵	۵

کد	عوامل	مدیریتی و سیاسی		اجتماعی و اقتصادی		جمع		امتیاز	
		مطلق	نرمال شده	مطلق	نرمال شده	مطلق	نرمال شده	مطلق	نرمال شده
X3	اولویت پروژه‌های تحرک‌بخش با ارتباط فوری و سریع با خدمات داخل ارزان به‌نظام کشتیرانی و پالایش و صادرات منابع نفت و گاز	۱/۹۲۷	۰/۷۲	۳/۵	۱/۱۱۱	۵/۴۲۷	۱/۸۳۲	۴	۳
X4	تهیه قوانین جدید مناسب با شرایط محلی طوریکه بتواند زمینه‌های تحرک‌بخشی به توسعه منطقه‌ای را تسهیل نماید	۳/۷۸	۱/۴۱۴	۳	۰/۹۵۲	۶/۷۸	۲/۳۶۶	۹	۷
X5	جذب مشارکت اولیه مردم و بخش خصوصی با ابزارهای تسهیلاتی برای تحقق مدیریت یکپارچه در پروژه‌های محرک توسعه	۲/۹۳۹	۱/۰۹۹	۴	۱/۲۷	۶/۹۳۹	۲/۳۶۹	۱۰	۸
X6	هم‌افزایی و تشریک‌مساعی بین نهادهای مختلف و بین پروژه‌های مختلف (یکپارچگی از سیاست‌گذاری تا بهره‌برداری از پروژه‌ها)	۲/۵۶۱	۰/۹۵۸	۴	۱/۲۷	۶/۵۶۱	۲/۲۲۷	۷	۶
X7	شفاف نمودن و تفسیر واضح قوانین و مفاد قراردادها در پروژه‌های محرک توسعه	۲/۴۸۸	۰/۹۳	۱/۵	۰/۴۷۶	۳/۹۸۸	۱/۴۰۶	۱	۱
X8	مدیریت پروژه به اعتبار زمان و هزینه‌کرد/ ممانعت جدی از تعریف پروژه‌های با اهداف مبهم و با منابع بودجه‌ای محدود	۲/۹۵۱	۱/۱۰۴	۲	۰/۶۳۵	۴/۹۵۱	۱/۷۳۸	۳	۲

شکل ۵- رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر اجرای پروژه‌های محرک توسعه مکران

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

این تحقیق در راستای تحقیقات پیشینی مبتنی بر ارزیابی و امکان‌سنجی ظرفیت پروژه‌های محرک توسعه در بهره‌گیری از منابع ژئواکونومیک و خلق مزیت با رویکرد برنامه‌ریزی انطباقی محسوب می‌شود و یافته‌های آن با یافته‌های تحقیقات قبلی هم‌راستا است. محرک توسعه جایگزینی برای استراتژی‌های قبلی توسعه نیست بلکه ابزاری است در درون استراتژی‌های تحرک‌بخشی به توسعه پایدار منطقه‌ای که می‌تواند با استراتژی‌های قبلی ترکیب شده و موجب توسعه فضاهای منطقه‌ای در ارتباط با ظرفیت‌های ملی و فراملی شود. برای پیاده‌سازی پروژه‌های محرک توسعه مکران نیاز به سیاست‌گذاری یکپارچه، ارتقای ظرفیت نهادی، گسترش زیرساخت‌های ارتباطی و انرژی با بخش‌های ملی و فراملی، بهبود ذهنیت نسبت به امنیت سرمایه‌گذاری و رواج مدیریت حل مسأله است. هر تعریف پروژه‌ای باید حامل پیام و

انتقال مفاهیمی مانند اراده جدی بر تغییر رویه‌ها، ارتقای استانداردهای مدیریت پروژه، حذف‌شدن فرایندهای دست و پاگیر بوروکراسی سنگین، عزم بر شایسته‌سازی، حذف زمینه‌های رانت، مدیریت کارآمد، توجه به رفاه جامعه محلی، اجتناب از حامی پروری و نظایر آن باشد. اگر پروژه‌های تحرک بخش و پیش‌قراول خوب اندیشیده و به‌درستی طراحی شوند می‌توانند توسعه اقتصادی و اجتماعی مکران را به ارمغان آورند، دیگر پروژه‌ها را تشویق و ترغیب نموده و به توسعه مجدد کل سواحل جنوب به مرکزیت سواحل مکران و منطقه آزاد چابهار از طریق مشارکت محلی، فراهم‌سازی اشتغال پایدار، رواج شفافیت، ارتقای شاخص‌های رفاه و زیست‌پذیری، معافیت‌های ویژه مالیاتی، محرومیت زدایی و... کمک نمایند و در مجموع به نظر می‌رسد که بازاندیشی در الگوهای مدیریت توسعه مکران به اعتبار ظرفیت‌های ژئوپلیتیکی، ژئواکونومیکی و شرایط روبه‌تحول و رشد کشورهای حاشیه خلیج‌فارس و حوزه اقیانوس هند نه یک انتخاب که یک ضرورت است و دو راه بیشتر نداریم:

ادامه الگوی مدیریت توسعه مبتنی ناپایداری حاصل از خام‌فروشی و صنایع وابسته به نفت و گاز، یا بازاندیشی و پیاده‌سازی الگوهای جدید همچون پروژه‌های محرک توسعه که اساس آن بر خلق مزیت، تحرک بخشی به فضا، تغییر رفتار، استانداردگرایی فراملی، ظرفیت‌نهادی بالا و تعدیل نابرابری‌ها و مبتنی بر اصل انصاف و عدالت است. قطعاً تحقق این مهم نیز مستلزم، همکاری و گذر از اداره امور به حکمرانی منطقه‌ای خواهد بود و لازم است از سازمان توسعه و نهادهای متولی از تمرکز بیش از اندازه بز جزییات تولید فضا اجتناب نموده و تمرکز بر اصول بنیادی چگونگی تحقق توسعه، شرایط و غایت توسعه مکران را وجهه همت خود قرار دهند، و نکته مهم دیگر اینکه به جای بت‌وارگی منطقه به‌مثابه مقیاس تحلیل، تحلیل مسائل منطقه‌ای مکران بر حسب منازعات در باب طرح‌ها، مقیاس پروژه‌ها، اولویت‌های سرمایه‌گذاری، روش‌ها و سیاست‌های حاکمیتی متناسب، شامل بررسی پیوند تحولات سطح منطقه‌ای با تحولات ملی فراملی و محلی ملاک عمل و مبنای مداخله باشد.

ملاحظات اخلاقی:

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی:

تعارض منافع: بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

1. Attoe, W., & Logan, D. (1989). *American Urban Architecture: Catalysts in the Design of Cities*. Berkeley: University of California Press.
2. Azizi, M. M., & Bahra, B. (2018). The Role of Flagship Developments in the Regeneration of Inner City Textures: The Case Study of Yazd City, Iran. *HONar - ha - ye - ziba Memari - va - shahrsazi*, 22(4), 5-16. [In Persian]
3. Azizi, M., & Bahra, B. (2021). A post-implementation assessment of flagship projects in urban neighborhoods: Case study of Godal-Mosalla neighborhood in Yazd, Iran. *Motaleate Shahri*, 10(37), 57-70. [In Persian]
4. Bohannon L, Cermetrius. (2004). *The urban catalyst concept*. Wendy Jacobson. Blacksburg, Virginia. April 27.
5. Bozorgnia, M., Estalaji, A., & Azami, A. S. (2021). The effect of development stimulus projects on the promotion of urban tourism: Case study: District 11 of Tehran. *Journal of Urban Tourism*, 8(2), 127-140. [In Persian]
6. Bozorgnia, M., Estalaji, A., & Sheikhasami, A. (2022). Explaining the role of development stimulus projects in the regeneration of worn-out urban structures: Case study of District 11 of Tehran. *Journal of Sustainable City*, 5(2), 145-164. [In Persian] Caves, R. W. (Ed.) (2005a). *Encyclopedia of the City*. New York, NY: Routledge. 471-473, 483-486, 491-493.
7. Ebrahimnejad, M., Al-Islami, A. S., & Hosseini, A. M. (2022). Evaluation of the development stimulus project in recreating the worn-out tissue of Imam Ali Square in Isfahan City. *Geographic Space*, 21(76), 75-98. [In Persian]
8. Francin, Kate Issima. (2015). *URBAN CATALYST*. Supervised Research Project Submitted to Prof. Raphaël Fichler. School of Urban Planning. McGill University. May.
9. Gharache, M., Abdolbaqi, A., & Hamidzade, M. (2006). Driving Factors of Electronic Banking in Iran. *Journal of New Economy and Commerce*, 2(1), 1-. [In Persian]

10. Haghghatnaeini, G. (2020). Surveying the Effect of Campuses as Stimulant Projects in Urban Areas: Case Study of the Impact of Tehran Art University (National Garden Campus) on the Surrounding Urban Area. *Journal of Sustainable Architecture and Urban Planning*, 7(2), 149-168. [In Persian]
11. Hashemi, M., Shieh, E., & ZABIHI, H. (2019). Comparative Comparison of Experiences of catalyst projects with Urban regeneration Approach in Selected Cities of the World. *Territory*, 15(60), 29-44. [In Persian]
12. Hashemi, M., Shieh, E., & Zabihi, H. (2020). Location Positioning of Catalyst Projects in Inefficient Urban Texture (Case Study: Region 2 of District 18 of Tehran Municipality). *Bagh-e Nazar*, 17(84), 51-62. [In Persian]
13. Khaliji, M. (2020). Pathology of Metropolitan Security with Emphasis on Tehran Greenbelt. *Journal of Territorial Planning Research*, 8(30), 63-84. [In Persian]
14. Khaliji, M. A. (2020). Urban Public Realms and their Impact on Deteriorated Fabric; The Case Study of District 8 of Tabriz Metropolis, Iran. *Geographical Researches*, 35(3), 215-223. [In Persian]
15. Khaliji, M., Hajinezhad, E., & Mahdikhah, A. (2020). Spatial Analysis of Social Justice in Tabriz Metropolis by Factor Analysis. *Journal of Zonal Planning*, 10(37), 109-122. [In Persian]
16. Kongsombat, Prin (2010), Study on urban catalyst for sustainable urban development case study of IMS/Solaria Plaza Hotel II Palazzo.
17. Meshkini, A., Ahmadifard, N., & Movahed, A. (2017). Identification of Zones for Creative Development in Historical Context With Tourism Approach: Case Study: 12 Region of Tehran. *Geographical Urban Planning Research*, 5(3), 405-423. [In Persian]
18. Nastaran, M., Fatahian, M., & Rahimi, A. (2022). The Impact of Implementing Developmental Stimulating Projects on Improving the Physical Conditions of Residential Environments (A Case Study of Limjir Neighborhood in Isfahan). *Amayesh Journal*, 15(57), 147-164. [In Persian]
19. Nikkar, M., Sadeghi, A. R., & Shams, F. (2021). The Impact of the Underpass Construction Project of Karim Khan Zand Street in Shiraz as a Flagship Development Project on Citizens' Perceptions of Environmental Qualities. *Journal of Iranian Architecture and Urbanism*, 11(20), 35-56. [In Persian]
20. Oswalt, P., Overmeyer, K., & Misselwitz, P. (2013). *Urban catalyst: the power of temporary use*. Berlin: DOM.
21. Pendar, H. (2020). Framework of Changing the Process of Shaping Large-Scale Projects to Positive Urban Catalyst in the Historical Context - Case Study: Old City of Najaf. *Journal of Islamic Architecture Research*, 8(2), 73-95.
22. Pourahmad, A., & Khaliji, M. A. (2014). The assessment factors in improving urban services by VIKOR (case study Bonab). *Spatial Planning*, 4(2), 1-16. [In Persian]
23. Sajadzadeh, H., Nia, M. H., & Dalvand, R. (2017). Assessment and Evaluation the Dimensions of Development Catalyst in Recreation of Traditional Districts (Case study: Haji District in Hamadan Historical Context). *Geography and Development Iranian Journal*, 15(49), 1-22. [In Persian]
24. Sarvar, R., Darvish, B., & Khaliji, M. A. (2021). Political economy and integrated greenbelt management of Tehran metropolitan area. *Urban Economics*, 6(1), 27-40. [In Persian] doi:10.22108/ue.2022.134331.1220
25. Shoa, M. A., Hanachi, P., & Andaroodi, E. (2020). Principles and strategies for designing infill structures as driving development of historic fabrics. *Journal of Studies On Iranian - Islamic City*, 10(37), 67-81.
26. Sternberg, E. (2000). An Integrative Theory of Urban Design. *Journal of the American Planning Association*, 66(3), 265-278.
27. Walkowiak, E., & Frazier, D. (2000) Brownfields redevelopment as a catalyst for creating sustainable cities. (pp. 113-122).
28. Yeganeh, F. V., Meshkini, A., & Mohammadi, A. (2022). Analyzing the Role of Development Stimulating Projects in the Realization of Regeneration Policies: Case Study of the Central Area of Sanandaj City. *Journal of Urban Economics and Planning*, 3(3), 206-221. [In Persian]